

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора філологічних наук, професора
Ковпик Світлани Іванівни на дисертаційне дослідження
Мельничука Владислава Васильовича на тему:
«Психоаналітичний дискурс прози Степана Процюка»,
поданого на здобуття наукового ступеня доктора філософії
у галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія

Актуальність заявленого дослідження. Відзначимо, що актуальність пропонованого дослідження очевидна й переконлива – вперше застосовується техніка психоаналізу для інтерпретації прози Степана Процюка, постать сучасного письменника розглядається й у річищі літературно-критичної рецепції, що також посилює важливість рецензованої праці.

Ступінь обґрунтованості та достовірності наукових положень, рекомендацій і висновків, що сформульовані у дисертації. Обґрунтованість та достовірність наукових положень, рекомендацій та висновків, на нашу думку, забезпечена тим, що автор детально розглянув основні праці основоположників та класиків психоаналізу (З. Фрейда, К.Г. Юнга, А. Адлера, Є. Фромма), чітко окреслив основний термінологічний апарат, який використовується в дисертаційному дослідженні: «Я», «над-Я», «Воно», «невроз», «травма», «сублімація», осмислив психоаналітичне тлумачення образів у прозі Степана Процюка.

Обґрунтованість результатів дослідження підтверджується застосуванням достатньо широкого комплексу методів дослідження, які детально охарактеризовані у «Вступі» дисертаційного дослідження

Дослідження побудоване з дотриманням принципів об'єктивності, системності. Унікальність роботи підтверджується довідкою перевірки на плагіат.

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться у дисертації. Подане на захист дисертаційне дослідження Мельничука Владислава Васильовича на тему: «Психоаналітичний дискурс прози Степана Процюка» характеризується науковою новизною та практичною цінністю. Сучасне

українське літературознавство не мало ґрунтовного дослідження романів Степана Процюка методом психоаналізу.

Не викликає заперечень і практичне значення дисертаційного дослідження. Погоджуємося з дослідником, що дане дослідження може бути опубліковане окремим розділом підручника, посібника з сучасної української прози.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Запропонована робота є добре структурованим, логічним, завершеним дослідженням. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на підрозділи, висновків до кожного розділу, загальних висновків, списку використаних джерел (178 позицій). Загальний обсяг дисертації – 191 сторінка, з них основного тексту – 173 сторінки.

У вступі чітко обґрунтовано актуальність обраної теми, зв'язок дисертаційної роботи з науковими програмами, планами і темами, мета, завдання, об'єкт та предмет дослідження, методологічна основа дослідження, наукова новизна одержаних результатів дисертації та практичне значення роботи, особистий внесок здобувача, апробацію результатів дослідження, публікації, структуру дисертації. Загалом структура дисертації відповідає поставленим завданням роботи.

У першому розділі «Психологічна проза Степана Процюка» В. Мельнійчук здійснив короткий огляд творчого доробку письменника як прозаїка, есеїста, проаналізував праці критиків та визначив основні риси прози письменника, а також з'ясував сутність термінів та категорій, котрі складають основу теоретичного інструментарію.

Розділ другий «Вияв несвідомих матриць автора у його психологічно-екзистенційних романах» розкриває сутність колективного несвідомого українців, пояснює зміст категорії архетип та власне архетип ініціації. У цьому розділі В. Мельнійчук оперує категорією «сакральний часопростір», «художній часопростір».

Цікавими є міркування здобувача щодо присутності певного загальноукраїнського комплексу меншовартості та рис української ментальності у вчинках і думках героїв романів С. Процюка. Нам імпонує також думка автора про те, що *«досліджені тексти та герої, відображаючи авторське несвідоме, демонструють присутність комплексу меншовартості, головні риси української ментальності, а також особливості «хвороб» атрофії та гіпертрофії національних почуттів»* (с.80).

У розділі 3 «Між материнським комплексом і анімою: психоаналітичне тлумачення образів міжстатевих взаємин у прозових творах С. Процюка» йдеться про особливості чоловічих персонажів та про функції жіночих образів, а саме: образів «фатальної жінки». Автор слушно стверджує, що наявність художнього образу *la femme fatale* була би не можливою без жертвовної природи чоловіка-персонажа. Особливою родзинкою розділу є підрозділ 3.3. «Невротичні персонажі», де дуже добре представлено різні види неврозів та маркування різних типів поведінки персонажів романів С. Процюка.

Загальні висновки роботи відповідають поставленим завданням, є логічними, послідовними та відображають основні результати дисертаційного дослідження.

Повнота викладу основних результатів дослідження в опублікованих працях. Основні результати дослідження В. Мельнійчука було опубліковано в 5 наукових працях, з яких 3 – у фахових наукових виданнях України, 1 – у закордонному та 1 – в українському періодичних виданнях. Зміст, обсяг та кількість друкованих праць відповідають вимогам МОН України щодо публікацій основного змісту дисертації на здобуття наукового ступеня доктора філософії і надають авторці право публічного захисту дисертації.

Ідентичність змісту анотації і основних положень дисертації. Текст анотацій, представлених українською та англійською мовами, є ідентичним та показує основні положення дисертаційного дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Позитивно оцінюючи підготовлене наукове дослідження, наукове та практичне значення отриманих дослідницею результатів, варто зазначити низку дискусійних положень у змісті роботи та висловити окремі побажання:

1. У висновках до розділу другого дисертант на с.119 зазначає: «Аргументованим і зрозумілим постає поділ часопростору на сакральні та профанні сфери: розгляд художнього простору, в якому відбуваються ініціаційні процеси відкриває для дослідника існування священного часу та місця». Тож цілком слушним є питання про те, чи завжди виступає сакральний час і простір у романах С. Процюка посередником природнього та надприроднього світів ?

2. Хотілося б також висловити певні міркування щодо окремих положень дослідження, які, на наш погляд, можна було б уточнити: автор дисертації стверджує, що у невротичного героя (чоловіка) романів С. Процюка «любовні трикутники» загострюють невротичні стани, тож так зване щасливе подружнє життя зазнає краї через появу фатальної жінки. А чи справді тоді подружнє життя невротичних персонажів було щасливим ?

3. Текст дисертації рясніє активним оперуванням такими категоріями, як: «головний герой» та «центральный герой», тож бажано б було уточнити їхню сутність у процесі психологічного дискурсу прози С. Процюка.

Зазначені пункти носять характер міркувань і не применшують загальної значущості дослідження, яке є самостійною і завершеною працею.

Загальний висновок щодо відповідності дисертації встановленим вимогам. Враховуючи актуальність обраної теми, обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій, новизну та повноту викладу їх у наукових публікаціях, вважаємо, що дисертаційне дослідження на тему: «Психоаналітичний дискурс прози Степана Процюка», є актуальним, самостійним, завершеним науковим дослідженням та відповідає «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про

присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44, наказу МОН України «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» від 12.01.2017 р. №40, а Владислав Васильович Мельничук, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 03 Гуманітарні науки за спеціальністю 035 Філологія.

Офіційний опонент:

доктор філологічних наук,
професор кафедри української та зарубіжної літератур
Криворізького державного педагогічного університету

С. Ковпик

